

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

291

Серія «Педагогіка, психологія, філософія»

Київ – 2018

ISSN (online) 2413-5321

Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія» / Редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред) та ін. К.: Міленіум. 2018. Вип. 291. 379 с.

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради НУБіП України, протокол № 2 від 26 вересня 2018 р.

У збірнику вміщено статті науковців, викладачів, докторантів і аспірантів з актуальних питань педагогіки та психології.

Collection of scientific papers contains articles of scholars, professors, doctoral students and post-graduates on actual problems of pedagogy and psychology.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Ніколаєнко С. М., член-кореспондент НАПН України, д-р пед. наук, проф. (відп. редактор); **Ібатуллин І. І.**, акад. НААН України, д-р с.-г. наук, проф. (заст. відп. редактора); **Шинкарук В. Д.**, д-р філол. наук, проф. (заст. відп. редактора); **Кирилюк В. І.**, канд. с.-г. наук, пр. наук. співроб. (відп. секретар); **Сопівник І. В.**, д-р пед. наук, доц. (заст. відп. секретаря); **Амеліна С.М.**, д-р пед. наук, проф.; **Васюк О.В.**, д-р пед. наук, доц.; **Вікторова Л.В.**, д-р пед. наук, доц.; **Воронович Ванда**, д-р габілітований, проф. (за згодою) (Польща, Поморська академія); **Гошовський Я. О.**, д-р псих. наук, проф. (за згодою); **Журавська Н. С.**, д-р пед. наук, проф.; **Карпуніна А. М.**, д-р псих. наук, проф. (за згодою); **Ковальчук В. І.**, д-р пед. наук, проф.; **Кокун О. М.**, д-р псих. наук, проф. (за згодою); **Костриця Н. М.**, д-р пед. наук, проф.; **Кручек В.А.**, д-р пед. наук, доц.; **Куїк-Калиновська Адела**, д-р габілітований, проф. (за згодою) (Польща, Поморська академія); **Пригодій М. А.**, д-р пед. наук, проф.; **Рум'янцева І. М.**, д-р псих. наук, проф. (за згодою); **Сергієнкова О. П.**, д-р псих. наук, проф. (за згодою); **Сопівник Р. В.**, д-р пед. наук, доц.; **Тверезовська Н. Т.**, д-р пед. наук, проф.; **Храска М.**, д-р тех. наук, проф. (за згодою); **Шамне А. В.**, д-р псих. наук, доц.; **Шмаргун В. М.**, д-р псих. наук, проф.

Наукові рецензенти:

Шевченко Г. П., д-р пед. наук, член-кор. НАПН України (Східноукраїнський національний університет імені Володимира Дала)

Данилюк І. В., д-р псих. наук, професор (Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Збірник наукових праць «Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія» включено до переліку наукових фахових видань з педагогічних наук (Наказ МОН України від 12.05.2015 № 528).

Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія» зареєстрований в таких міжнародних інформаційних та наукометричних базах: Index Copernicus; PИHЦ; Academic Resource Index; ResearchBib; BASE; Polska Bibliografia Naukowa; Google Scholar; Jifactor.

Адреса редколегії: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навч. корпус. № 3, ауд. 07, тел.: (044) 527-80-73

Засновник

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 17091 – 5861Р від 28.09.2010 р.

Статті подано в авторській редакції. Автори статей відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей. Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2018

ЗМІСТ

ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНІНГІВ ЯК ОДНА З ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ С.М. Амеліна, У.Д. Біла	11
ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ Гжеґож Бжузе, О.А. Біда	16
ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ О.А. Біда, О.В. Кучай	20
УПЕРЕДЖЕННЯ ПОМИЛОК УЧНІВ З АЛГЕБРИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ВИРАЗИ» Л.А. Благодир	25
СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МЕНЕДЖЕРІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ О.В. Бондар	31
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ Б.В. Брайко	37
ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН І.М. Буцик	43
ЕЛЕМЕНТИ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ О.В. Верітова	51
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОРΟΣЛИХ Л.В. Вікторова	58
РОЛЬ БАКАЛАВРСЬКИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ НІМЕЦЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ В.М. Гарасюта	63
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЧНІЙ ОСВІТІ О.О. Гармашов	68
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В.В. Гончарук	74
ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ І.О. Горшеєвікова	83
РОЛЬ ЖІНОК-УКРАЇНОК У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ (БІОГРАФІЧНО-ПЕРСОНАЛІСТИЧНИЙ ДИСКУРС) О.В. Джус	87
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСІЙНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ П.В. Дячук, Л.П. Перфільєва	94
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ГІМНАЗІЇ Л.М. Ердман, Т.П. Кучай, О.В. Кучай	99
СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ ДО ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Я.Б. Зорій	103
ЗМІСТ СИСТЕМИ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ Т.С. Зорочкіна	109
АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ» Л.П. Киричевська	116

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА ВІДПОВІДНО ДО ТИПУ СІМ'Ї Т.В. Кобилянська	121
ГРУПОВА РЕФЛЕКСИВНІСТЬ ЦІННІСНО-РОЛЬОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СПОРТИВНІЙ КОМАНДІ М.П. Костенко	128
ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНА ПІДГОТОВКА ДІВЧАТ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) О.В. Кохановська	132
МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ АГРОІНЖЕНЕРІЇ О.Б. Кошук	139
РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З РОСЛИННИМ СВІТОМ РІЗНИХ МАТЕРИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ «ЛЕПБУК» А.М. Крамаренко	145
ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ А.І. Кузьмінський, О.А. Біда	150
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ВНЗ УКРАЇНИ О.В. Кучай	155
ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА Т.П. Кучай, О.В. Кучай	158
ВЗАЄМООЦІНЮВАННЯ ТА САМООЦІНЮВАННЯ ЯК КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ Ю.Е. Лаєриш	163
РОЛЬ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА О.М. Лисенко	168
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З СИНДРОМОМ ДАУНА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ О.А. Максименко, С.О. Кубіцький	174
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІНТЕРАКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОДУКТИВНОМУ НАВЧАННІ ФІЗИКИ В.В. Миколайко	178
МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ Л.В. Міськевич	185
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ СТРУКТУРНО-УЗАГАЛЬНЮЮЧИХ СХЕМ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО МЕДИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ Г.Ю. Мороховець	191
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ДОСВІД ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ О.В. Мошенець	197
МЕНЕДЖЕР ОСВІТИ: ХАРАКТЕРИСТИКА УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ Н.В. Мукан, М.В. Гаєрилюк, І.Г. Івасик	205
СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ К.В. Нагорна	210
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ МІЖНАРОДНОГО АРБІТРАЖУ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ «МІЖНАРОДНЕ КОМЕРЦІЙНЕ ПРАВО І ВИРІШЕННЯ СПОРІВ» В ШКОЛІ ПРАВА УНІВЕРСИТЕТУ БЕДФОРДШИР О.О. Нагорна	214
ВПЛИВ ЧИННИКІВ СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ Ю.М. Нікітська	220

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ (ДРУГА ПОЛОВИНА 40-Х РОКІВ –70-ТІ РОКИ ХХ СТ.) І.І. Орос	223
КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І.П. Очеретна	231
АНАЛІЗ РІЗНОМАНІТНИХ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ А.П. Панчук, І.В. Панчук, Т.В. Бутенко	234
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ Іренеуш Пижик, Т.П. Кучай	241
ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ПРАВОВА КУЛЬТУРА» ЧЕРЕЗ «ПРАВОСВІДОМІСТЬ», «ПРАВОВУ ОСВІТУ» І «ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ» Є.В. Підлісний	244
ГУМАНІСТИЧНА СКЛАДОВА БІОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ХІМІКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В.М. Плющ	251
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗНАРЯДДА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ Р.М. Пріма, Т.А. Єлова	256
МЕТОДИ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ДОСЛІДНИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ Я.М. Рудик, Я.М. Харченко	261
ПІДГОТОВКА ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ У ПОЛЬЩІ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ Н.Г. Русіна	266
ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ А.Г. Саблук, О.А. Біда	273
ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ О.П. Сажієнко	278
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПОШУК ЕФЕКТИВНИХ ШЛЯХІВ Н.С. Сидоренко	283
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДІАЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ О.П. Слободян, І.Б. Співакова	290
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ С.С. Слюсарук-Літвін	296
ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І.В. Сопівник, П.О. Смоляк	302
КАЛЕНДАР ДЕРЖАВНИХ СВЯТ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ЗМІСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ Р.В. Сопівник, Р.Р. Моренчук	306
РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНО-ПРОЕКТУВАЛЬНИХ УМІНЬ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ К.І. Степанюк	312
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В АГРОЕКОЛОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ А.М. Сук	316
СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАСЕЛЕННЯ – МЕШКАНЦІВ ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ Н.Т. Тверезовська, Т.В. Безштанько	322
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КРИТИЧНОСТІ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ В.М. Теслюк, С.С. Литвиненко	326

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ О.Ш. Тонне	330
ТЕХНОЛОГІЯ СТРУКТУРУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ С.В. Харченко, О.В. Тверезовська	336
«УНІВЕРСИТЕТИ ТРЕТЬОГО ВІКУ» НА РАДІОАКТИВНО-ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ? І.Ю. Хвостенко, Н.Т. Тверезовська	340
КОМП'ЮТЕРИЗОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТОМАТИЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ Г.А. Чередніченко	345
КОНЦЕПЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У США І ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ А.П. Чичук	349
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ ПИСЕМНОМУ СПІЛКУВАННІ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ Н.А. Шандра	354
ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ Stanisław Kunikowski, O.A. Біда	362
КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ Н.С. Кушнір	366
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ» Г.А. Рідкодубська	374

CONTENTS

USING THE TRAININGS AS ONE OF THE PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING THE INTERCULTURAL COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS S.M. Amelina, U.D. Bila	11
FORMATION OF HUMANISTIC DIVERSITY FUTURE FACTORS Buzze G., Bida O.A.	16
READY FOR THE FUTURE TEACHER OF ELEMENTARY SCHOOL TO PROFESSIONAL SELF-DEFINITION O.A. Bida, O.V. Kuchai	20
PREJUDICES ERRORS STUDENTS IN ALGEBRA IN THE PROCESS OF STUDYING THE CONTENT LINE "EXPRESSIONS" L.A. Blagodyr	25
INFORMATION CULTURE OF MANAGERS IN MODERN POST GRADUATE EDUCATION O.V. Bondar	31
PROVIDING QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF NATIONAL SECURITY SPECIALISTS AT UNIVERSITIES OF GREAT BRITAIN B.V. Braiko	37
ORGANIZATIONAL ASPECTS OF EXPERIMENTAL VERIFICATION OF THE METHODOLOGICAL SYSTEM OF DEVELOPING THE RESEARCH COMPETENCE OF SPECIALISTS IN AGROENGINEERING IN THE PROCESS OF STUDYING AGRICULTURAL MACHINES I.M. Butsyk	43
ELEMENTS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AS A COMPONENT OF THE INTEGRATED PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHER OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION O.V. Verytova	51
PSYCHOLOGICAL FEATURES FOREIGN LANGUAGE TRAINING ADULTS L.V. Viktorova	58
THE ROLE OF BACHELOR AND MASTER PAPERS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF GERMAN ENGINEERS OF AGRARIAN PROFILE V.M. Harasyuta	63
PROBLEMATIC ASPECTS OF THE USE OF TRAINING TECHNOLOGIES IN ECONOMIC EDUCATION O.O. Harmashov	68
EXPERIMENTAL VERIFICATION OF THE STRUCTURAL AND FUNCTIONAL MODEL OF FORMING THE ECOLOGICAL CULTURE OF NATURAL SPECIALTIES FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING V.V. Goncharuk	74
PEDAGOGICAL PREVENTION OF ADDICTIVE BEHAVIOR OF STUDENTS: THEORETICAL ASPECT I.O. Horshevikova	83
THE ROLE OF UKRAINIAN WOMEN IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE YOUTH OF THE UKRAINIAN DIASPORA (BIOGRAPHICAL AND PERSONALISTIC DISCOURSE) O.V. Dzhus	87
ENVIRONMENTAL EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN UKRAINE AND EUROPE P.V. Diachuk, L.P. Perfilova	94
THEORETICAL BASES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN GYMNASIUM L.M. Erdman, T.P. Kuchai O.V. Kuchai	99
STRUCTURAL-FUNCTIONAL APPROACH TO FORMATION OF THE RESERVE OFFICERS' PREPAREDNESS FOR MILITARY-RELATED ACTIVITY Ya. B. Zoriy	103
CONTENTS OF FUTURE TEACHERS' EDUCATION SYSTEM IN THE GREAT BRITAIN SCHOOL T.S. Zorochkina	109
THE ANALYSIS OF APPROACHES TO THE -CREATIVE SELF-ACTIVITY EDUCATION OF THE TEENAGE STUDENTS IN SCIENTIFIC LITERATURE L.P. Kyrychevska	116

PROFESSIONAL ACTIVITY OF THE PSYCHOLOGIST IN ACCORDANCE WITH THE TYPE OF THE FAMILY T.V. Kobylanska	121
GROUP REFLEXIVITY OF VALUE-RELATED INTERACTIONS IN A SPORTS TEAM M.P. Kostenko	128
GIRLS' NATURAL AND MATHEMATICAL EDUCATION IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (THE BEGINNING OF THE XX CENTURY) O.V. Kokhanovska	132
PROJECTING OF PROCESS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE ENGINEERS FROM MECHANIZATION OF AGRICULTURE O.B. Koshuk	139
DEVELOPMENT OF CREATIVE CAPABILITIES OF JUNIOR SCHOOLBOYS IN THE PROCESS OF ACQUAINTANCE WITH THE VEGETABLE WORLD OF DIFFERENT MAINLANDS BY TECHNOLOGY OF «LAPBOOK» A.N. Kramarenko	145
FUNDAMENTALIZATION OF PROFESSIONAL PREPARATION FOR FUTURE SOCIAL WORKERS A.I. Kuzminskyi, O.A. Bida	150
PROFESSIONAL PREPARATION FOR FUTURE PSYCHOLOGISTS IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATION O.V. Kuchai	155
FUNDAMENTALIZATION OF THE GENERAL PROFESSIONAL PREPARATION OF THE FUTURE FACTOR AS A PEDAGOGICAL PROBLEM T.P. Kuchai, O.V. Kuchai	158
PEER- ASSESSMENT AND SELF-ASSESSMENT AS KEY FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF AUTONOMOUS LEARNING SKILLS FOR BACHELORS AT UNIVERSITIES Yu.E. Lavrysh	163
THE ROLE OF SPIRITUAL VALUES OF FUTURE PEDAGOGES AS A PEDAGOGICAL PROBLEM O.M. Lysenko	168
SOCIAL AND PEDAGOGICAL WORK FOR THE CHILDREN WITH THE DOWN SYNDROME IN THE ESTABLISHMENT OF PRESCHOOL EDUCATION O.A. Maksymenko, S.O. Kubitskiy	174
THE USE OF ELEMENTS OF INTERACTIVE TECHNOLOGY IN PRODUCTIVE EDUCATION OF PHYSICS V.V. Mykolayko	178
MODEL FORMING OF THE FUTURE MANAGERS OF GENERAL EDUCATION ESTABLISHMENTS TO USE INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AT PROFESSIONAL ACTIVITIES. L.V. Miskevych	185
METHOD OF USING STRUCTURAL AND GENERAL SCHEMES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE HIGH MEDICAL EDUCATIONAL AGENCY H.Yu. Morokhovets	191
ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PECULIARITIES OF TEACHING INTERNATIONAL COMMUNICATION SPECIALISTS: THE UK EXPERIENCE O.V. Moshenets	197
EDUCATIONAL MANAGER: THE CHARACTERISTICS OF MANAGERIAL COMPETENCE N.V. Mukan, M.V. Havryliuk, I.H. Ivasyk	205
ESSENCE AND CONTENT OF PROJECT COMPETENCY OF SOCIAL PROFILE PROFESSIONALS K.V. Nagorna	210
ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL BASES OF PROFESSIONAL TRAINING OF INTERNATIONAL ARBITRATION SPECIALISTS IN THE CONDITIONS OF MASTER PROGRAMME "INTERNATIONAL COMMERCIAL AND DISPUTE RESOLUTION LAW" IN THE UNIVERSITY OF BEDFORDSHIRE LAW SCHOOL O.O. Nahorna	214
INFLUENCE OF FACTORS OF DOMESTIC ENVIRONMENT ON FORMING ON PERSONALITY OF TEENAGER: PSYCHOLOGICAL ASPECTS Y.M. Nikitska	220

THE ADULT EDUCATION (THE SECOND HALF OF 40 YEARS - 70TH YEARS OF XX CENTURY) I.I. Oros	223
COMPONENTS, CRITERIA AND INDICATORS OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE BACHELORS ON DOCUMENT SCIENCE AND INFORMATION ACTIVITY IN THE PROCESS OF PRACTICAL TRAINING I.P. Ocheretna	231
ANALYSIS OF VARIOUS APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE VALUE-MOTIVATIONAL SPHERE OF STUDENTS IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION A.P. Panchuk I.V. Panchuk, T.V. Butenko	234
THEORETICAL BASES OF DEVELOPMENT THE SCHOOL BIOLOGICAL EDUCATION IN UKRAINE Ireneusz Pyrzyk, T.P. Kuchai	241
CHARACTERISTICS OF THE CONCEPT "LEGAL CULTURE" THROUGH "JUSTICE", "LEGAL EDUCATION" AND "LEGAL UPBRINGING" E.V. Pidlysnij	244
GUMANNISTIC COMPOSITION OF BIOTECHNOLOGICAL AND CHEMICALTECHNOLOGICAL PRACTICES OF NATURAL SPECIALTY STUDENTS V.M. Pliushch	251
INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AS A TOOL FOR EDUCATIONAL PREPARATION OF THE FUTURE TEACHER OF PRIMARY SCHOOL TO PROFESSIONAL SELF-DEFINITION R.M. Prima, T.A. Jelova	256
METHODS OF NONMATERIAL MOTIVATION OF SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL WORKERS IN THE RESEARCH UNIVERSITY Y.M. Rudyk, Y.M. Kharchenko	261
TRAINING OF SURVEYORS IN POLAND: HISTORICAL AND THEORETICAL ASPECTS N.G. Rusina	266
DEONTOLOGICAL APPROACH FOR PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE YOUTH SPECIALISTS OF THE NURSING CASE A.G. Sabluk, O.A. Bida	273
CHARACTERISTICS OF MODEL OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE FACTORS IN THE FIELD OF COMPUTER TECHNOLOGIES O.P. Sazhianko	278
IMPLEMENTATION OF EUROPEAN STANDARDS FOR THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION: THE SEARCH FOR EFFECTIVE WAYS N.S. Sydorenko	283
DIALOGUE OF EDUCATIONAL SPACE O.P. Slobodyan, I.B. Spivakova	290
TOPICAL PROBLEMS OF TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS UNDER THE CONDITIONS OF UKRAINE'S HIGHER EDUCATION TRANSFORMATION S. S.Sliusaruk-Litvin	296
VALUE RELATION TO THE WORK OF STUDENTS OF AGRARIAN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS I.V. Sopivnyk, O.O. Smolak	302
THE CALENDAR OF NATIONAL HOLIDAYS AND MEMORABLE DATES IN THE CONTEXT OF PATRIOTIC EDUCATION OF THE AGRICULTURAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS STUDENTS R.V. Sopivnyk, R.R. Morenchuk	306
THE IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCE APPROACH FOR FORMATION OF TECHNOLOGICALLY-DESIGNING SKILLS OF MASTERS OF PRIMARY EDUCATION K.I. Stepaniuk	312
MODERN TRENDS IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS FOR THE AGRARIAN SECTOR IN AGROECOLOGICAL COLLEGES A.M. Suk	316
MODERN SOCIAL PROBLEMS OF THE POPULATION - RESIDENTS OF POLLUTED TERRITORIES N.T. Tverezovskaia, T.V. Bezhtanko	322

EXPERIMENTAL STUDY CRITICAL LEVEL OF STUDENTS V.M. Teslyuk, S.S. Lytvynenko	326
METHODOLOGY FOR ASSESSING THE QUALITY OF INDIVIDUAL COGNITIVE ACTIVITY OF TEACHERS IN GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN ADVANCED TRAINING O.Sh. Tone	330
TECHNOLOGY STRUCTURING INFORMATION FOR SPECIALISTS IN SOCIAL WORK S.V. Harchenko, O.V. Tverezovska	336
«UNIVERSITIES OF THE THIRD AGE» ON RADIOACTIVE POLLUTED TERRITORIES: MYTH OR REALITY? I.Yu. Khvostenko, N.T. Tverezovska	340
COMPUTER-ASSISTED LANGUAGE LEARNING IN THE PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES FOR FUTURE FOOD INDUSTRY ENGINEERS IN UKRAINE H.A. Cherednichenko	345
CONCEPT OF INCREASE OF QUALIFICATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE USA AND GREAT BRITAIN A.P. Chychuk	349
THE PECULIARITIES OF APPLICATION OF THE METHODS OF BUILDING OF ENGLISH LEXICAL COMPETENCE IN PROFESSIONALLY ORIENTED WRITTEN COMMUNICATION OF IT SPECIALISTS N. A. Shandra	354
APPLICATION OF ART-THERAPY IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL PREPARATION OF PROFESSIONALS Stanisław Kunikowski, O.A. Bida	362
CRITERIA AND LEVELS OF PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE EXPERTS OF ECONOMIC SPECIALTIES N.S. Kushnir	366
THE CONTENT OF TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR PROFESSIONAL MOBILITY DURING THE STUDY OF DISCIPLINE «SOCIAL WORK WITH DIFFERENT GROUPS OF CLIENTS» A.A. Ridkodubska	

внутренней и внешней семейной деятельности во время воспитания ребенка-подростка.

Ключевые слова: семья, личность, подросток, воспитание.

INFLUENCE OF FACTORS OF DOMESTIC ENVIRONMENT ON FORMING ON PERSONALITY OF TEENAGER: PSYCHOLOGICAL ASPECTS

Nikitska Y.M.

Abstract. *In the article the scientific going are generalized near classification of factors that influence on forming of growing up personality of teenager in family; the analysis of role of social microenvironment of family is carried out, the value of internal and external domestic activity is reasonable during education of child-teenager. Under the specifics of family upbringing is understood a complex of distinctive, inherent only features. In particular, this is a peculiarity of the family as a social institution of education and its educational opportunities; means and process of realizing the goals and objectives of education; features of the family as an object of pedagogical influences from the side of school and the public. So, the family is precisely the psychological tool by which society affects the personality of the child of adolescence, conveying to the new generations the achievements accumulated by mankind.*

Keywords: family, personality, teenager, education.

УДК 37.378(410).

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ (ДРУГА ПОЛОВИНА 40-Х РОКІВ –70-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

I.I. ОРОС, доктор філософії, ректор

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II м. Берегово

E-mail: ildiko@kmf.uz.ua

Анотація. Використовуючи праці попередніх дослідників, нами узагальнено еволюцію розвитку освітньої системи дорослого населення Великої Британії. Розвиток наукової думки свідчить, що кожна історична епоха, кожне століття давало нам нові знання, нове бачення проблем навчання і виховання. Праці дослідників (С. Коваленко, О. Топоркова, К. Тітмус, П. Джарвіс, Т. Келлі та ін.) свідчать, що розвиток освіти дорослих пройшов кілька етапів. Ми поставили за мету – використовуючи праці попередніх дослідників, узагальнити еволюцію розвитку освітньої системи дорослого населення Великої Британії. Детально проаналізувати розвиток освіти дорослих з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. Нами схарактеризовано розвиток освіти дорослих з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. у ретроспективному плані, описано етапи в соціальному, економічному, політичному і культурному контекстах, адже освіта у Великій Британії не ізольована від суспільства і перебуває під впливом усіх трансформацій, які характеризують його розвиток. Детально проаналізовано: етап «Зміна пріоритетів у системі додаткової освіти дорослих (друга половина 40-х років – 60-ті роки ХХ ст.) та етап «Посилення освіти дорослих у період інформаційної революції» (70-ті роки ХХ ст.).

Ключові слова: освітня система, доросле населення, Велика Британія, освіта дорослих, етапи розвитку.

Актуальність (Introduction). Розвиток наукової думки свідчить, що кожна історична епоха, кожне століття давало нам нові знання, нове бачення проблем навчання і виховання [1, с. 7].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Праці дослідників (С. Коваленко, О. Топоркова, К. Тітмус, П. Джарвіс, Т. Келлі та ін.) свідчать, що розвиток освіти дорослих пройшов кілька етапів.

Мета (Purpose). Ми поставили за мету – використовуючи праці попередніх дослідників, узагальнити еволюцію розвитку освітньої системи дорослого населення Великої

Британії. Детально проаналізувати розвиток освіти дорослих з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Схарактеризуємо більш детально період з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. в ретроспективному плані, описуючи етапи в соціальному, економічному, політичному і культурному контекстах, адже освіта у Великій Британії не ізольована від суспільства і перебуває під впливом усіх трансформацій, які характеризують його розвиток, як зазначає О. Локшина [2, с. 7].

Етап «Зміна пріоритетів у системі додаткової освіти дорослих (друга половина 40-х років – 60-ті роки ХХ ст.). У період другої половини 40-х – 60-х років ХХ століття відбувається інтенсивний розвиток освіти дорослих, значно зростає кількість програм для їх навчання [3, с. 21]. Причиною цього був розвиток у країні промисловості. Зокрема, в середині 50-х років ХХ століття у Великій Британії розгортається НТР, що ґрунтуються на автоматизованій праці, сутність якої полягає в тому, що відбувається передання функцій людини машині, процес інтенсивного зближення науки, техніки і виробництва, революційні зміни в основній продуктивній силі, які полягають у тому, що на передній план виходять розумові здібності робочої сили, її творчі обдарування, всі сутнісні сили людини [4, с. 25]. Виникає гостра потреба у кваліфікованих робітниках, адже в межах технологічного способу виробництва відбулася революція, яка охопила систему продуктивних сил, техніко-економічних і організаційно-економічних відносин [4, с. 351].

Розглянемо, як у цей період відбувається забезпечення кваліфікованими робітниками виробничих процесів.

Характеризуючи VII етап розвитку додаткової освіти дорослих у повоєнний період, ми зазначаємо, що після 1945 року надзвичайно швидко розвивалася гуманітарна додаткова освіта [3; 5], Чому сприяло створення Національного інституту продовженої освіти дорослих (National Institute of Adult co Continuing Education (1949 р.), Університетської Ради по освіті дорослих (Universities Council for Adult Education (1947 р.), Асоціації освітніх центрів (Educational Centres Assosiation (1947 р.), які зіграли важливу роль у стратегії і практиці додаткової освіти дорослих; у підтримці освітніх центрів [6, с. 37].

Розвитку освіти дорослих у цей період сприяли заходи, які впливали на подальший розвиток додаткової освіти дорослих:

– Забезпечення денної і заочної освіти здійснюється коледжами подальшої освіти (Colleges of further education), які дають можливість одержати на курсах диплом про загальну освіту та професійну кваліфікацію в різних галузях економічної діяльності [3, с. 24; 6, с. 36];

– Створюються громадські коледжі (community colleges), які розміщуються в приміщенні школи, де відводяться кімнати для занять з дорослими. К. Тітмус (С. Titmus) називає їх центрами неперервної освіти, бо вони являють собою центри початкової, середньої і додаткової освіти дорослих [3, с. 31]. Такі коледжі були відкриті в багатьох містах Великої Британії;

– У системі додаткової освіти дорослих у 60-ті роки ХХ століття відбувається зміна пріоритетів. Зокрема, як зазначає М. Тайт (М. Tight), у зв'язку із економічними змінами, що відбуваються в цей час, уряд Великої Британії прийняв закони, згідно з якими контроль за сектором професійної освіти дорослих встановлено з боку міністра праці: за фінансуванням цього сектору і його програмами. Відбувся розподіл гуманітарної і професійної освіти дорослих [6, с. 41; 7, с. 30]. Адже за визначенням К. Тітмуса (К. Тітмуса), гуманітарна освіта озброює дорослих загальнокультурними знаннями, вона не включає в себе безпосереднє навчання професії; професійна освіта – освіта, необхідна для роботи, що одержується або без відриву від основної роботи, або з відривом [8, с. 547];

– У 60-ті роки ХХ ст. посилюється професійна освіта дорослих, чому сприяли урядові постанови. Зокрема, акт «Про промислове навчання» свідчить, що були організовані промислові ради для кожного сектору економіки, які здійснювали освітню політику у своїх секторах; значно збільшилося фінансування додаткової професійної освіти дорослих, а гуманітарна освіта перейшла на самофінансування. Навчальні заклади подальшої освіти

запроваджували курси на отримання сертифікату з базової освіти та професійної кваліфікації з економічної діяльності. Слід зазначити, що коледжі забезпечували як денну, так і заочну форму навчання з більш професійним ухилом [9, с. 18]. Такий самий документ було видано і в Шотландії [10, с. 32];

– Реорганізація освіти дорослих у цей період була ключовим питанням на 3 міжнародних конференціях, проведених ЮНЕСКО в Ельзинорі (1949 р.), Монреалі (1960 р.), Токіо (1972 р.) [11, с. 96];

– Ефективність роботи місцевої влади в сфері освіти дорослих залежала від її фінансування. Як зазначає Л. Лоув (L. Lowe) в роботі «Освіта дорослих у Англії та Уельсі - Критичний огляд» («Adult education in England and Wales a critical Survey»), інвестиції центрального уряду в систему освіти окремого округу мали дорівнювати не менше 60% загальної суми. На освіту дорослих місцева влада могла вносити суму від мінімальної до максимальної. Вчений у роботі наводить такі дані: у 1956-1957 рр. Рада графства Гламорган на освіту дорослих витратила але 83400 ф. ст. , а рада графства Честерфілд – 1250000 ф. ст. [12, с. 46-47].

Поступово держава, як зазначає Л. Лоув (L. Lowe), збільшує об'єми фінансування системи освіти. Якщо у 1944/45 рр. кошти на освіту становили 1,3% національного валютного продукту, то в 1967/68 рр. ця цифра зросла до 5,3% [12, с. 49], Тобто національний валовий продукт на освіту зріс у цей період у 4,1 рази. Університетським відділенням з освіти дорослих та навчальним закладам АРО міністерство освіти у цьому контексті надає спеціальні субсидії:

– У контексті соціально-економічних та науково-технічних перетворень відбувається зростання дорослого контингенту студентів у навчальних закладах з метою задоволення освітніх проблем. У підтвердження зазначеного наводимо цифрові дані, представлені в роботі Д. Легг (D. Legge) «Освіта дорослих у Британії» («The education of Adults in Britain») : кількість студентів вечірніх інститутів для дорослих у період з 1945 до 1965 рр. збільшилась у 3 рази, а навчальних закладів АРО у 2 рази за той самий період [13, с. 126].

– До організації освіти дорослиху 50-ті роки ХХ ст. підключилися радіотрансляційні компанії (під час Другої світової війни не діяли), а також отака інноваційна форма навчання як телевізійні станції, які організовували освітні програми з предметів: історія, економіка, природничі науки, мови тощо [13, с. 94]. На розвиток освіти дорослих впливала кампанія подолання безграмотності дорослих (the adult literacy campaign);

– Різних форм набування освіти багато, але багато дорослих, особливо представників робітничих прошарків, за певних обставини, як зазначає Т. Григор'єва [10, с. 32], не отримали вищу освіту. Вирішенню цієї проблеми сприяло заснування у 1964 р. Відкритого університету (The Open University) [3, с. 42], форма навчання якого була переважно дистанційна.

Отже, в період другої половини 40-х – 60-х років ХХ ст. у зв'язку з економічними змінами у системі додаткової освіти дорослих відбувається зміна пріоритетів. Виникає гостра потреба у кваліфікованих робітниках. Цей період зростання (значного) розвитку освіти дорослих у зв'язку з загальними розширенням сфери вищої освіти: коледжі подальшої освіти забезпечують денну і заочну форми освіти дорослих, громадські коледжі – центри неперервної освіти (початкової, середньої і додаткової освіти дорослих); короткочасні різноманітні курси; заснування Відкритого університету; держава збільшує обсяги фінансування системи освіти дорослих; збільшується кількість навчальних закладів і кількість дорослих студентів у них.

Етап «Посилення освіти дорослих у період інформаційної революції» (70-ті роки ХХ ст.). У середині 70-х років почався новий етап розвитку НТР, пов'язаний з електронною автоматизацією матеріального виробництва і обігу, науково-технічною творчістю, а отже, інформаційною революцією.

З метою посилення освіти дорослих у період інформаційної революції, у 1973 році уряд Великої Британії видав закон «Про зайнятість і навчання на робочих місцях», згідно з яким була створена комісія по трудових ресурсах (Manpower Services Commission), яка координувала зайнятість і навчання, контролювала Промислові Ради, створені у 60-ті рр.

Закон сприяв розділенню гуманітарної і професійної освіти дорослих. Скорочувалось фінансування гуманітарної освіти дорослих, досягалась більша ступінь централізації управління професійним навчанням [6, с. 49; 3, с. 26].

Провайдери (Національний інститут освіти дорослих, Університетська рада з освіти дорослих) контролювали через Міністерство праці професійну освіту дорослих. У деяких графствах місцева влада взагалі прийняла фінансування додаткової непрофесійної освіти дорослих [3, с. 27]. Взагалі у 70-ті роки ХХ ст., як зазначають Т. Келлі і К. Тітмус (Т. Kelly та С. Titmus), економічний тиск поставив під питання подальше існування університетської гуманітарної додаткової освіти дорослих [3;5] і зорієнтував робітників на підвищення рівня професійної освіти. Тому в середині 1970-х років у Великій Британії широке відображення знайшла концепція «Освіта, що відновлюється». За визначенням П. Джарвіса (P. Jarvis), це процес, у результаті якого робітник отримує освіту, чергуючи її з роботою відповідно до потреб [14, с. 32].

У зв'язку з тим, що в 70-х роках ХХ ст. почався новий етап розвитку НТР (інформаційна революція), освіта дорослих розглядається у Великій Британії як інтегральна складова частина освіти, яка повинна стати позитивним процесом вивчення та розвитку, до якого має прагнути суспільство і якого можна досягти шляхом впровадження продовжуваної освіти (continuing education), відновлюваної освіти (recurrent education), громадської освіти (community education).

Спостерігаючи швидкі зміни суспільних відносин під впливом НТП, К. Річмонд (K. Richmond) зазначив, що навчання в період дорослого життя стало необхідністю, адже робочі місця потребують неперервної адаптації, через зміни у сфері знань та вмінь, які необхідні для виконання певних професійних завдань [15, с. 69] і, що є цінним, на нашу думку, він відмітив, що ця тенденція є наростаючою [15, с. 69].

Слід зазначити, що у 70-х роках ХХ ст. з'явилася значна кількість понять, альтернативних концепту «освіта дорослих», або відображають його окремі аспекти: «базова освіта» (basic education), «фундаментальна освіта» (fundamental education), «функціональна грамотність» (functional literacy), «позашкільна освіта» (out-of-school education), «масова освіта» (mass education), «друга можливість отримати освіту» (second-chance education), «продовжена освіта» (continuing education), «рекурентна, або освіта, що відновлюється» (recurrent education), «заочна освіта» (extension education), «освіта протягом життя» (lifelong education) [16, с. 55].

Уже ці дані свідчать про посилення освіти дорослого населення, про підготовку його до роботи із складною технікою.

На цьому етапі розвитку освітньої системи дорослих розширюється мережа навчальних закладів та освітніх установ для дорослих, покращується система державного фінансування:

– Значну роль в справі освіти дорослого населення виконують громадські та добровільні структури. Зокрема, Агенція з питань базових знань (АБЗ) – організація, потреба у створенні якої виникла, як зазначає Коваленко, на початку 1970-х років у контексті загальнонаціональних компаній з поширення грамотності, метою діяльності якої є сприяння підвищенню грамотності та базових умінь [16, с. 80]. Базові вміння це здатність читати, писати, говорити англійською мовою [17, с. 4]. Метою Національного інституту продовженої освіти дорослих (заснований у 1921 р.), що являє собою незалежну добровільну організацію, є підвищення активності дорослого контингенту у справі їх залучення до навчальної діяльності. Інститут надає послуги інформування, проводить науково-дослідну роботу, наукові конференції, семінари, розраховані на доросле населення, публікує журнали, монографії з проблем освіти дорослих [16, с. 78].

– Відбувається збільшення фінансування науково-дослідної роботи, що вирішує проблеми системи освіти дорослих. Британські андрагоги в період, що аналізується, вивчають історію питання освіти дорослих з метою визначення ефективних шляхів навчання дорослого населення, створюють концепції, видають монографії, в яких констатують результати досліджень та надають рекомендації викладачам для роботи з дорослими студентами.

Подаємо список наукових праць учених, спрямованих на допомогу викладачам, для роботи з такими студентами, який представлено в табл. 1.

Таблиця 1.

Наукові праці вчених-андрагогів великої Британії

№ п/п	Прізвище вченого		Коротка анотація змісту наукової праці
	Українська мова	Англійська мова	
1	П. Джарвіс	P. Jarvis	«Навчання в кінці життя». У книзі вчений доводить, що освітня діяльність і стан здоров'я людини знаходиться у взаємозалежності – таких доводів у монографії багато. Автор звертає увагу на зв'язок дорослих, що навчаються в університеті третього віку із освітою упродовж життя.
2	П. Сенге	P. Senge	«П'ята дисципліна. Мистецтво й практика організації, що навчається». Центральна ідея полягає в тому, що організація навчається через її співробітників. Автор доводить важливість 5 основних технологій, які мають засвоїти члени організації: зміна світогляду, удосконалення майстерності, побудова спільної стратегії, участь у навчальних командах, зміна ментальних моделей.
3	Т. Келлі	T. Kelly	«Історія освіти дорослих у Великій Британії». У книзі автор стверджує, що навчання дорослих Англії почало набувати рис частково організованого процесу в результаті християнізації англосаксів у кінці VI ст. н. е.; що в другій половині IX ст. значний внесок у розвиток освіти дорослих Англії здійснив король Альфред Великий, що розвиток освіти дорослих в XV ст. поживався за рахунок роботи скрипторіїв, виникнення публічних бібліотек, запровадження книгодрукування, яке сприяло тиражуванню та розповсюдженню книг.
4	Б. Саймон	B. Simon	Дослідження з історії освіти («Studies in the History of Education») (1780). У роботі повідомляється про розвиток освіти дорослих у Великій Британії упродовж майже століття.
5	Дж. Гаррісон	J. Harrison	Навчання та життя 1790-1960. Вивчення історії англійського руху освіти дорослих. («Learning and Living 1790-1960. A study in the history of the English adult education movement»). У роботі автор повідомляє про виникнення недільних шкіл, їх популярність, поширення її ролі у підвищенні рівня освіти дорослого населення.
6	Г. Бернارد	H. Bernard	Історія англійської освіти («History of English Education»). Автор висвітлює проблему заснування «Недільного товариства» у кінці XVIII ст. для координації діяльності недільних шкіл. Відмічає основні завдання товариства: розробка програм для вдосконалення знань дорослих учнів характеризує навчальний процес.
7	Р. Пірс	R. Peers	Освіта для дорослих. Порівняльне дослідження. («Adult education. A comparative study»). У роботі автор підтримує ідею поширення університетської освіти у формі додаткового навчання. Відмічає, що в

			університетах Великої Британії читались лекції, організовані комітетами університетів у регіонах, де були відсутні заклади вищої освіти. Вважає 1873 рік початком руху заочного навчання.
8	Л. Лоув	L. Lowe	Освіта дорослих у Англії та Уельсі. Критичний огляд («Adult Education in England and Wales. A critical Survey»). У роботі піднімається питання про фінансування системи освіти дорослих. Наводяться конкретні приклади про інвестиції центрального уряду в систему освіти окремих округів і їх розподіл місцевою владою між університетськими відділеннями з освіти дорослих та навчальними закладами АПО.

Отже, на данному етапі розвитку системи освіти дорослих посилення освіти дорослого населення (період інформаційної революції) відбувається на державному рівні: видано закон «Про зайнятість і навчання на робочих місцях», створена Комісія з трудових ресурсів; розширюється мережа навчальних закладів і установ, покращується фінансування системи професійної освіти дорослих. У 70-ті роки ХХ ст. посилено розвиваються та впроваджуються в навчання дорослих різні види освіти: продовжувана, відновлювана, громадська та інші; посилюється наукова робота: андрагоги Великої Британії розробляють концептуальні положення, методичні рекомендації на допомогу викладачам дорослих студентів, видають солідні наукові праці; освітня політика дорослого населення визначається потребами економіки країни.

Висновки і перспективи (Discussion). Нами детально схарактеризовано періоди з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. у ретроспективному плані, описано етапи в соціальному, економічному, політичному і культурному контекстах. Детально проаналізовано: етап «Зміна пріоритетів у системі додаткової освіти дорослих (друга половина 40-х років – 60-ті роки ХХ ст.) та етап «Посилення освіти дорослих у період інформаційної революції» (70-ті роки ХХ ст.).

Список використаних джерел

1. Ничкало Н. Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання // Порівняльна професійна педагогіка. 2011. № 1, с. 6-8.
2. Локшина Олена Ігорівна Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ –початок ХХІ ст.) [Текст]: монографія. Ін-т педагогіки АПН України. К.: Богданова А. М., 2009. 403 с
3. Titmus C. Strategies for Adult Education: Practices in Western Europe. –Chicago: Open University Press, 1981. V1. 239 p.
4. Мочерний, С.В., Устенко О. А. Основи економічної теорії [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Академія, 2006. 502 с.
5. Kelly, T. A History of Adult Education in Great Britain. – Liverpool: University Press, 1962. 425 p.
6. Топоркова Ольга Викторовна. Развитие дополнительного образования взрослых в Великобритании : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01 / Топоркова Ольга Викторовна; [Место защиты: Волгогр. гос. пед. ун-т]. – Волгоград, 2007. – 237 с.
7. Tight M. Key Concepts in Adult Education and Training .– London; New York: Routledge, 1998. 180 p.
8. Titmus C. (Ed.), Lifelong Education for Adults – An International Handbook Oxford: Pergamon press., 1989. Pp. 5-9.
9. Per Himmelstrup. The Danish folk high school / Himmelstrup Per // Annual conference of the Universities' Council for adult Education. - Canterbury: University of Kent, 1978. P 7-8.

10. Григор'єва Т. Ю. Підготовка вчителів-філологів до навчання дорослих у системі неперервної освіти Великої Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. Ю. Григор'єва ; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир, 2010. 179 с.
11. Guthrie, James W. Encyclopedia of education. Vol. 4 / James W. Guthrie // Thomson, Gale. — New York, 2003. 1524 p.
12. Lowe J. Adult Education in England and Wales. A critical Survey. – London: Joseph, 1970. – 356 p.
13. Legge, D. (1982) The Education of Adults in Britain, Open University Press, 1982. 244 p.
14. Jarvis P. Adult Education and the State. Towards a policy of Adult Education. – London: Routledge, 1993. 165 p.
15. Richmond K. The Concept of Continuous Education // Lifelong Education: A Stocktaking. – Hamburg: UNESCO Institute for Education, 1979. P. 63–77.
16. Коваленко С. Андрагогічні принципи у поглядах британських теоретиків освіти (ретроспективний аналіз) // Вісник Черкаського університету. Вип. № 2, 2017. С. 53-59
17. A Fresh Start: Improving literacy and numeracy (The report of the working group chaired by Sir Claus Moser). – Sheffield: Department for Education and Employment, 1999. 170 p.

References

1. Nychkalo N. (2011) Porivnyalna profesiyna pedahohika yak haluz pedahohichnoho znannya / N.H. Nychkalo [Comparative professional pedagogy as a branch of pedagogical knowledge. *Porivnyalna profesiyna pedahohika*. № 1, 6-8.
2. Lokshyna Olena Ihorivna. (2009) Zmist shkilnoyi osvity v krayinakh Yevropeyskoho Soyuzu: teoriya i praktyka (druha polovyna KHKH –pochatok KHKHI st.) [Content of school education in the countries of the European Union: theory and practice (the second half of the twentieth century - the beginning of the twenty-first century): monohrafiya / O. I. Lokshyna ; In: pedahohiky APN Ukrayiny. K.: Bohdanova A. M., 403.
3. Titmus C. (1981) Strategies for Adult Education: Practices in Western Europe. Chicago: Open University Press, V1. 239.
4. Mochernyy, S. V. (2006) Osnovy ekonomichnoyi teorii : navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. [Fundamentals of Economic Theory]/ S. V. Mochernyy, O. A. Ustenko. K. : Akademiya, 502.
5. Kelly, T. A (1962) History of Adult Education in Great Britain. Liverpool: University Press,. 425.
6. Toporkova Olha Vyktorovna. (2007) Razvytye dopolnytelnoho obrazovannya vzroslykh v Velykobrytaniyu [Development of Adult Education in the United Kingdom]: dySSERTatsyya ... kandydata pedahohycheskykh nauk : 13.00.01 / Toporkova Olha Vyktorovna; [Mesto zashchyty: Volhohr. hos. ped. un-t]. Volhohrad, 237.
7. Tight M. (1998) Key Concepts in Adult Education and Training .London; New York: Routledge, 180.
8. Titmus C. (Ed.), (1989) Lifelong Education for Adults – An International Handbook Oxford: Pergamon press., 5-9.
9. Per Himmelstrup. (1978) The Danish folk high school / Himmelstrup Per. *Annual conference of the Universities' Council for adult Education*. Canterbury: University of Kent, 7-8.
10. Hryhoryeva T. YU. (2010) Pidhotovka vchyteliv-filolohiv do navchannya doroslykh u systemi neperervnoyi osvity Velykoyi Brytaniyi [Preparation of Teacher-Philologists for Adult Learning in the United Kingdom Continuing Education System] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / T. YU. Hryhoryeva ; Zhytomyr. derzh. un-t im. I. Franka. Zhytomyr, 179.
11. Guthrie, James W. (2003) Encyclopedia of education. Vol. 4 / James W. Guthrie / Thomson, Gale. New York, 1524.
12. Lowe J. (1970) Adult Education in England and Wales. A critical Survey. London: Joseph, 356.
13. Legge, D. (1982) The Education of Adults in Britain, Open University Press, 244.

14. Jarvis P. (1993) *Adult Education and the State. Towards a policy of Adult Education.* London: Routledge, 165.
15. Richmond K. (1979) *The Concept of Continuous Education. Lifelong Education: A Stocktaking.* Hamburg: UNESCO Institute for Education, 63–77.
16. Kovalenko S. (2017) *Andrahohichni pryntsyipy u pohlyadakh brytans'kykh teoretykiv osvity (retrospektyvnyy analiz) [Andragogical principles in the views of British theorists of education (retrospective analysis)]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Vyp. № 2, 53-59.*
17. *A Fresh Start: Improving literacy and numeracy (The report of the working group chaired by Sir Claus Moser).* Sheffield: Department for Education and Employment, 1999. 170.

ОБРАЗОВАНИЕ ВЗРОСЛЫХ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА 40-Х ГОДОВ -70-Е ГОДЫ)

Орос И. И.

Аннотация. *Используя труда предыдущих исследователей, нами обобщенно эволюцию развития образовательной системы взрослого населения Великобритании. Развитие научной мысли свидетельствует, что каждая историческая эпоха, каждый век давало нам новые знания, новое видение проблем обучения и воспитания. Работы исследователей (С. Коваленко, А. Топоркова, К. Титмус, П. Джарвис, Т. Келли и др.) свидетельствуют, что развитие образования взрослых прошел несколько этапов. Мы поставили цель - используя труда предыдущих исследователей, обобщить эволюцию развития образовательной системы взрослого населения Великобритании. Детально проанализировать развитие образования взрослых со второй половины 40-х лет - по 70-е годы XX в. Нами охарактеризован развитие образования взрослых со второй половины 40-х лет - по 70-е годы XX в. в ретроспективном плане, описаны этапы в социальном, экономическом, политическом и культурном контекстах, ведь образование в Великобритании не изолирована от общества и находится под влиянием всех трансформаций, которые характеризуют его развитие. Детально проанализированы: этап «Изменение приоритетов в системе дополнительного образования взрослых (вторая половина 40-х годов - 60-е годы XX в.) И этап» Усиление образования взрослых в период информационной революции »(70-е годы XX в.).*

Ключевые слова: *образовательная система, взрослое население, Великобритания, образование взрослых, этапы развития.*

THE ADULT EDUCATION (THE SECOND HALF OF 40 YEARS - 70TH YEARS OF XX CENTURY)

Oros I. I.

Abstract. *Using the work of previous researchers, we have generalized the evolution of the educational system of the adult population in Great Britain. The development of scientific thought suggests that every historical epoch, every century gave us new knowledge, a new vision of the problems of education and education. The writings of the researchers (C. Kovalenko, A. Toporkova, C. Titmus, P. Jarvis, T. Kelly, etc.) indicate that the development of adult education has been several stages. We set the goal - using the work of previous researchers, to generalize the evolution of the educational system of the adult population of Great Britain. Detailed analysis of the development of adult education from the second half of the 40-ies - to 70-ies of the twentieth century. We have characterized the development of adult education from the second half of the 40-ies - to 70-ies of the twentieth century. in a retrospective perspective, describes the stages in the social, economic, political and cultural contexts, since education in the UK is not isolated from society and is influenced by all the transformations that characterize its development. Detailed analysis: stage "Changing priorities in the system of supplementary education of adults (second half of the 40-ies - 60's of the twentieth century.) And the stage" Strengthening adult education during the information revolution "(70-ies of the XX century.).*

Key words: *educational system, adult population, Great Britain, adult education, stages of development.*